

ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา

Attitude of Prisoners toward Welfare Provision in Songkhla Central Prison

ชุตชัย เทพเดชา¹, สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา² และ สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร³

Chutchai Thapdaecha¹, Sitthipong Sitthiphataraprabha² and Supreecha Chamnanphuttiophon³

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย^{1,2,3}

Government Program Master of Political Science, Mahamakut Buddhist University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: ¹chutchai3041@gmail.com

Retrieved April 22, 2023; Revised October 25, 2023; Accepted October 31, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลาและ 2) แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 289 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรทาร์โยยามาเน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้าสถานพยาบาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่งานเยี่ยมญาติ และผู้ต้องขัง รวม 10 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านอนามัยของผู้ต้องขัง ด้านการเยี่ยมญาติ ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ด้านกีฬาและนันทนาการ ด้านการรักษาพยาบาล และด้านสวัสดิการขั้นพื้นฐาน และ 2) แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา ประกอบด้วย (1) จัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานของหน่วยงานและให้บริการผู้ต้องขังอย่างเท่าเทียม ยุติธรรมและเพียงพอ (2) ควรมีการจัดการรักษาพยาบาลที่ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็วและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน (3) ควรกำหนดนโยบายทางด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาจิตใจของผู้ต้องขัง (4) ควรจัดให้มีสถานที่ที่ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความเป็นอยู่ที่ดีที่สุดใน (5) ควรจัดให้มีสถานที่สำหรับเล่นกีฬาและออกกำลังกายเพียงพอและเหมาะสม และ (6) ควรจัดให้มีการเยี่ยมญาติผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้ญาติสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม

คำสำคัญ: ทัศนคติ; ผู้ต้องขัง; การจัดสวัสดิการ; เรือนจำกลาง

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the attitude of prisoners toward welfare provision in Songkhla central prison; and 2) to study the guidelines for developing the welfare provision in Songkhla central prison. The research sample consisted of 289 prisoners in Songkhla central prison. The sample size was determined using the Taro Yamane formula. The key informants consist of 10 directors of prisoner development division, director of inmate control, head of prisoner welfare department, head of education and mental development, head of hospital education and mental development, officer visiting relatives and prisoners. The research instruments were questionnaires and interviews. The statistics for data analysis were frequency, percentage, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows; 1) the overall of the attitude of prisoners toward welfare provision in Songkhla central prison was at the high level, The rankings from highest to lowest include prisoner health, visiting relatives. education and mental development, sports and recreation medical care and basic welfare; and 2. the guidelines for developing of welfare in Songkhla Central Prison should be: (1) providing basic welfare according to the agency's standards and providing equal, fair, and adequate services to prisoners (2) providing medical care that prisoners can access easily, quickly, and with someone in charge (3) setting policies for basic education and mental development of prisoners (4) providing facilities that promote the best possible quality of life for prisoners (5) providing adequate and appropriate places for sports and exercise, and (6) providing various channels for visiting relatives so that relatives can have thorough and comprehensive access.

Keywords: Attitude; Prisoner; Welfare; Songkhla Central Prison

บทนำ

กรมราชทัณฑ์ เป็นส่วนราชการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมของไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล และคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ได้แก่ การประหารชีวิต จำคุก กักขัง กักกัน และควบคุมให้อยู่ในขอบเขตที่กฎหมาย กำหนดเพื่อป้องกันมิให้สังคมได้รับความเดือดร้อน การปฏิบัติงานเรือนจำและทัณฑสถาน เน้นหนักในด้านการปรุงแต่ง แก้ไขความประพฤติของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและเป็นการคุ้มครองพิทักษ์ความปลอดภัยแก่สังคม การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะเป็นไปในทางใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล ภาวะแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจและค่านิยมในสังคมประกอบกันไปด้วยเสมอ นอกจากนี้การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากการลงโทษ เพื่อแก้แค้นทดแทน มาเป็นการแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำผิด ได้กลับตนมาเป็น

คนดีกลับสู่สังคมได้อย่างปกติสุข เน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยวิธีควบคุมเพื่อลงโทษผู้กระทำผิด และควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนีเป็นการควบคุมผู้ต้องขังและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับสังคมทั่วไปได้เมื่อพ้นโทษ (เกษมสันต์ ดวงกลาง, 2551)

“เรือนจำ” หรือ “คุก” เป็นสถาบันแห่งหนึ่งที่มีการดำเนินงานและจัดสภาพแวดล้อมเป็นแบบรวบยอด Goffman (1961) ได้ค้นพบว่าเรือนจำ เป็นสถานที่ที่มีลักษณะเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของชีวิตผู้ต้องขังและทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของเรือนจำตลอด 24 ชั่วโมง โดยการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังทั้งในส่วนของภารกิจอยู่ หลับนอน การทำงาน การศึกษาอบรม การฝึกวิชาชีพ จะถูกกำหนดและควบคุมให้ปฏิบัติโดยเจ้าพนักงานเรือนจำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากข้อค้นพบจากการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง “เรือนจำ” มีความเป็นสถาบันที่กำหนดสภาพแวดล้อมและความเป็นไปของชีวิตความเป็นอยู่ภายในเรือนจำอย่างเบ็ดเสร็จ (ปรีชญาณ์ นักพ่อน, 2562) สำหรับปัจจุบัน ภายใต้นโยบายของกรมราชทัณฑ์ กำหนดการบริหารคู่กับการบริหารสวัสดิการสังคม (Social Welfare Administration) เพื่อความผาสุกและความปลอดภัยของชุมชนดังนั้น ในการดำเนินการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ภายใต้ระเบียบข้อบังคับที่จำเป็น หลักมนุษยธรรม และมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ต้องขังด้วย เนื่องจากมีศักดิ์และศรีแห่งความเป็นมนุษย์มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เยี่ยงมนุษย์ทั่วไป สวัสดิการผู้ต้องขังจึงเป็นเรื่องสำคัญที่เรือนจำและทัณฑสถานจำเป็นต้องจัดให้ผู้ต้องขังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยให้มีความสุขตามอัตภาพและการได้รับการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตามสมควร ซึ่งประกอบด้วย สวัสดิการขั้นพื้นฐาน (ปัจจัย 4) สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล สวัสดิการด้านการศึกษา สวัสดิการด้านการอนามัย และสวัสดิการด้านกีฬาและนันทนาการ ตลอดจนการเตรียมพร้อมก่อนปล่อยและการช่วยเหลือภายหลังพ้นโทษไปแล้ว แต่การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังก็ไม่บรรลุผลตามเจตนาทั้งของผู้ให้และผู้รับ เนื่องจากมีปัญหาหลายประการ เช่น 1) ด้านงบประมาณ 2) การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขัง 3) เกิดจากทัศนคติของผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง และ 4) การกำหนดปริมาณของสวัสดิการ เป็นต้น

เรือนจำกลางสงขลา สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีผู้ต้องขังอยู่ในความควบคุมดูแลไม่น้อยกว่า 1,200 คน (สำราญ ยี่ซ่าย และคณะ, 2561, หน้า 19) การบริหารงานเรือนจำแบ่งออกเป็น 1) ฝ่ายบริหารทั่วไป 2) ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ 3) ฝ่ายฝึกวิชาชีพ 4) ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ 5) ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ และ 6) ฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง ซึ่งปัจจุบันได้จัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขัง ดังนี้ 1) การประกอบอาหารและจัดเลี้ยงผู้ต้องขัง 2) การจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมเยียน จากครอบครัวและญาติมิตร 3) การจัดทำบัญชี รับ-จ่าย เงินสด ธนาณัติ ตัวเงิน หรือเอกสารอื่นอันเป็นตัวแทนเงินที่บุคคลภายนอกหรือญาติผู้ต้องขังฝาก ไว้ให้ผู้ต้องขัง 4) ร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขังเพื่อจัดซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพได้โดยสะดวกในราคาที่ไม่แพงกว่าท้องตลาด 5) การดำเนินการเกี่ยวกับเด็กติดผู้ต้องขัง การให้คำปรึกษาแนะนำความ ช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังที่มีปัญหา การประสานงานขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ การประสานงานขอรับทุนการศึกษาแก่บุตรผู้ต้องขัง ตลอดจนการ

สงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังการปล่อย เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้โดยสุจริต 6) จัดสันนาการด้านต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขังเพื่อสุขภาพอนามัย และการพักผ่อนหย่อนใจ อาทิ การฝึกและจัดแข่งขันกีฬากลางแจ้ง และในร่มประเภทต่าง ๆ การจัดให้มีการแสดงดนตรี การละเล่นเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด และ 7) รักษาอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของผู้ต้องขังให้ถูกสุขลักษณะ การกำจัดขยะมูลฝอย ยุ้ง แมลงวัน รวมถึงลดถึงการประสานกับแพทย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการตรวจสุขภาพของเรือนจำอีกด้วย เป็นต้น จะเห็นได้ว่า เรือนจำกลางสงขลาได้จัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังตามมาตรฐานและสิทธิที่ผู้ต้องขังพึงได้รับ แต่ขณะเดียวกันยังพบว่าการจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังยังไม่เพียงพอ (ปรีชญานันท์ นักพ่อน, 2562) เพราะงบประมาณมีจำกัดรวมทั้งจำนวนผู้ต้องขังมากกว่าจำนวนสวัสดิการที่จัดให้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำ

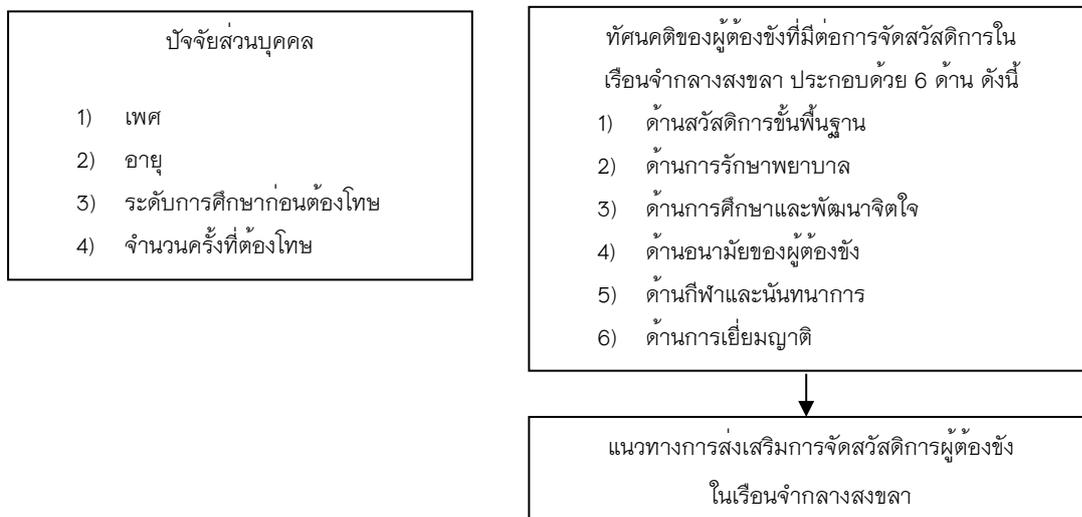
บทความวิจัยนี้จะนำเสนอความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการจัดสวัสดิการภายในเรือนจำกลางสงขลา นอกจากนี้ผู้เขียนจะได้นำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการในเรือนจำ จากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ คือ ระดับของความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น และต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามทัศนคติของใครคนหนึ่งมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ด้วยการศึกษา สิ่งแวดล้อม และการคมนาคมติดต่อยังมีผลให้ทัศนคติของคนเปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะบุคคลมีโอกาสสังสรรค์และแลกเปลี่ยน ตลอดจนจนเลียนแบบความคิดเห็นกันได้มากวัฒนธรรมมีการผสมผสานกันมากเท่าใดก็ยิ่งจะทำให้ทัศนคติของคนเปลี่ยนแปลงไปได้มากเท่านั้น ดังนั้น คนที่ขาดการติดต่อกับบุคคลอื่น ดำรงชีวิตอยู่ตามลำพัง ทัศนคติจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่คนที่โลดแล่นไปตามสังคมอย่างกว้างขวาง เข้ากลุ่มเข้าพวกหรือเป็นสมาชิกของสมาคมมากแห่ง ทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงได้มาก เพราะคบค้าสมาคมติดต่อ สังสรรค์ โอกาสที่จะมีการถ่ายทอดหรือเลียนแบบความคิดเห็นนั้นเป็นไปได้ง่าย (มิ่งขวัญ ศรีทอง, 2558; นรรัชต์ พันเชียร, 2562) ซึ่งองค์ประกอบของทัศนคติ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม (รัตนภรณ์ มั่นศรีจันทร์, 2559)

2. การจัดสวัสดิการในเรือนจำ

กรมราชทัณฑ์ได้จัดสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง โดยพิจารณาตามหลักการคือ 1) การให้บริการสวัสดิการใด ๆ แก่ผู้ต้องขังควรจะต้องคำนึงว่า ตรงกับความต้องการ ที่แท้จริงของผู้ต้องขัง 2) การให้บริการสวัสดิการนั้น จะต้องมีความเพียงพอและมีคุณภาพที่เหมาะสม 3) บริการสวัสดิการนั้นต้องมีความต่อเนื่องและมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา 4) บริการสวัสดิการที่จัดให้แก่ผู้ต้องขังนั้น จะต้องไม่ขัดขวางกว้างขวางให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการใช้บริการให้มากที่สุด และ 5) การให้บริการสวัสดิการควรจะมีแบบอย่างเดียวกัน และเสมอภาคกันทุกคนไม่เลือกผู้ต้องขังที่รับบริการจะมีฐานะอย่างไร ซึ่งสวัสดิการที่เรือนจำจะต้องจัดให้แก่ผู้ต้องขังประกอบด้วย 1) ชั้นพื้นฐาน (ปัจจัย 4) 2) ด้านการรักษาพยาบาล 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านอนามัย 5) ด้านกีฬาและนันทนาการ และ 6) ด้านการเยี่ยมญาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังให้ดีขึ้นตามสมควร 2) เพื่อปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักทฤษฎีวิทยา หลักเมตตาธรรมและมนุษยธรรม 3) เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ 4) เพื่อประโยชน์ในการควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัยไม่ก่อความวุ่นวาย และ 5) เพื่อเตรียมความพร้อมในการที่จะรับการอบรม แก่ใจตามโปรแกรมที่เหมาะสมให้ กลับเป็นพลเมืองดี (คู่มือการจัดสวัสดิการผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์, 2546)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ พบว่า มีการวิจัยไว้หลายประเด็น เช่น การศึกษาของ ปรีชญาณ์ นักพ่อน (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดสวัสดิการ

สำหรับผู้ต้องขังของไทย พบว่า มีข้อจำกัดในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล ทั้งในเรื่องปัญหาในเรื่องจำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนมาก การจัดสรรทรัพยากรการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงในเรือนจำและทัณฑสถาน ทศนคติเชิงลบต่อผู้ต้องขังและการไม่ให้ความสำคัญต่อสิทธิของผู้ต้องขัง การดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสวนทางกับการดำเนินงานด้านการควบคุม การกำกับดูแลงานด้านการจัดสวัสดิการของเรือนจำและทัณฑสถานใช้เพียงตัวชี้วัดในการประเมิน แต่ไม่ได้กำหนดบทลงโทษหากไม่มีการดำเนินการ ความต้องการหรือความคิดเห็นจากผู้ต้องขังมีความหลากหลายยากต่อการตอบสนองได้อย่างครบถ้วนเหมาะสม ผู้ต้องขังมีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมเรือนจำ รวมทั้งกระแสสังคมมีผลต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน ทั้งนี้ ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังของไทย ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขัง ทรัพยากรในการดำเนินการ นโยบายที่ชัดเจนและโครงสร้างการดำเนินงานที่เอื้อต่อภารกิจ การเรียนรู้และความพร้อมในการปรับตัว การดำเนินงานเชิงบูรณาการจากภาคส่วนต่าง ๆ และกลไกของกระบวนการยุติธรรมที่ส่งผลต่อจำนวนผู้ต้องขัง นอกจากนี้การศึกษาของวรพล พิณิจ (2563) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ ภายในเรือนจำกลางนครปฐม พบว่า เรือนจำกลางนครปฐมมีการจัดสวัสดิการที่สอดคล้องกับแนวคิดการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังตามแนวทางสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ค.ศ. 1957 การดูแลความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมต่อผู้ต้องขังสูงอายุ ด้านเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีความเข้าใจพฤติกรรมรวมถึงความต้องการของผู้ต้องขังสูงอายุ มีโปรแกรมกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังสูงอายุ ได้แก่ การฝึกอบรมพัฒนาด้านจิตใจ การอบรมฝึกวิชาชีพและการออกกำลังกาย ด้านปัญหา อุปสรรค ได้แก่ ที่นอนที่แออัดเนื่องจากพื้นที่มีอย่างจำกัดไม่สามารถแยกผู้ต้องขังสูงอายุกับผู้ต้องขังประเภทอื่นได้ ด้านยารักษาโรคมียาสามัญประจำบ้านทั่วไปแต่ไม่ใช่ยารักษาโรคเฉพาะทาง ผู้ต้องขังสูงอายุหลายคนมีปัญหาไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากมีอายุที่มากและข้อจำกัดทางร่างกาย

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research design) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) เชิงปริมาณ คือ ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 1,048 คน และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 289 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973)

2) เชิงคุณภาพ คือ ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้าสถานพยาบาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่งานเยี่ยมญาติ และผู้ต้องขัง รวมทั้งหมด 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เชิงปริมาณ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาเบื้องต้นโทษ และ จำนวนครั้งที่ต้องโทษ

ตอนที่ 2 ระดับทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (1932) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าน้ำหนัก ที่เกี่ยวข้องกับระดับทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา

ตอนที่ 3 แนวทางในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลา

2) เชิงคุณภาพ แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิตยสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2) สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา มากำหนดเป็นข้อคำถาม

3) กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของข้อคำถามโดยการสังเคราะห์ ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา ออกมาเป็นข้อคำถามวัดระดับ จำนวน 30 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การหาค่าความเที่ยงตรง นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5

2) การหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะวิจัย จำนวน 30 ชุด แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการทดสอบประเภทการวิเคราะห์รายข้อ เพื่อทดสอบว่าข้อความแต่ละข้อใน

แบบทดสอบสามารถยอมรับได้หรือไม่ หลังจากนั้นจึงพิจารณาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีการของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) (1984) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .964

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา ในการแจกแบบสอบถามให้กับผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในเรือนจำกลางสงขลา

2) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในเรือนจำกลางสงขลา คือ 289 คน และรับกลับคืนหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว

3) ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจำนวน 289 ชุด แบบสอบถาม มีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้จัดเก็บและคำนวณหาค่าสถิติแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางประกอบความเรียงและนำผลการศึกษาที่วิเคราะห์ที่ได้มาสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผลและเขียนข้อเสนอแนะ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับสถิติที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการนำเสนอข้อมูลที่เกิดขึ้นมาโดยนำมาบรรยายถึงลักษณะของข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบของตาราง และค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เลขที่ จว.209/2565 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2565

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีจำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้นโทษ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 และต้องโทษจำนวน 1 ครั้ง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 61.30

ตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	289	100.00
2. หญิง	0	0.00
อายุ		
1. 18-30 ปี	59	20.40
2. 31-40 ปี	131	45.30
3. 41-50 ปี	76	26.30
4. 51 ปีขึ้นไป	23	8.00
ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษ		
1. ประถมศึกษา	151	52.30
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	81	28.00
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	44	15.20
4. อนุปริญญา / ปวส.	11	3.80
5. ปริญญาตรีขึ้นไป	2	0.70
จำนวนครั้งที่ต้องโทษ		
1. จำนวน 1 ครั้ง	177	61.30
2. จำนวน 2 ครั้ง	88	30.50
3. จำนวน 3 ครั้ง	22	7.60
4. จำนวน 4 ครั้ง	1	0.30
5. มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป	1	0.30
โดยรวม	289	100.00

ผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทิศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลาโดยรวมทุกด้าน ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.72$, S.D = 0.88) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอนามัยของผู้ต้องขัง ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.83$, S.D = 0.79) และด้านการเยี่ยมญาติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.83$, S.D = 0.95) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.79$, S.D = 0.80) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.47$, S.D = 0.89) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2 ทักษะของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา

(n = 289)

ข้อ	ทักษะของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการ ในเรือนจำกลางสงขลา	ระดับความ		แปลผล
		คิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	
1.	ด้านสวัสดิการขั้นพื้นฐาน	3.47	0.89	ปานกลาง
2.	ด้านการรักษาพยาบาล	3.61	0.89	มาก
3.	ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ	3.79	0.80	มาก
4.	ด้านอนามัยของผู้ต้องขัง	3.83	0.79	มาก
5.	ด้านกีฬาและนันทนาการ	3.77	0.93	มาก
6.	ด้านการเยี่ยมญาติ	3.83	0.95	มาก
โดยรวม		3.72	0.88	มาก

ผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านสวัสดิการขั้นพื้นฐาน (ปัจจัยสี่) เรือนจำกลางสงขลาควรจัดให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรมราชทัณฑ์ และมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ (MANDERLA) มีการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐาน (ปัจจัยสี่) ให้ผู้ต้องขังได้อย่างเท่าเทียม ยุติธรรม เพียงพอในทุกด้าน และเป็นที่ยังพอใจของผู้ต้องขัง

2) ด้านการรักษาพยาบาลเรือนจำกลางสงขลาควรยึดตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุข และมาตรฐานขั้นต่ำ ขั้นพื้นฐาน (ด้านการพยาบาล) และยึดหลักแมนเดอลา ผู้ต้องขังทุกคนต้องการเข้าถึงการรักษาพยาบาล เมื่อเจ็บไข้ต้องได้รับการรักษาโดยเร็ว และในทางปฏิบัติผู้ต้องขังเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้จริง ได้รับการรักษาพยาบาลได้รวดเร็วและเพียงพอ และมีการจัดให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขเรือนจำ (อสรจ.) ประจำแดนในการช่วยเหลือผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยได้รวดเร็วและทั่วถึง

3) ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เรือนจำกลางสงขลาควรมีการกำหนดนโยบายให้ผู้ต้องขังได้มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนาจิตใจ เช่น ให้ผู้ต้องขังต้องฝึกรอบรมตามศาสนา โดยเชิญผู้ต้องขังเข้าอบรมในศาสนานั้น ๆ หากผู้ต้องขังต้องการการศึกษา หาความรู้ หรือการพัฒนาจิตใจ เรือนจำ ต้องจัดหาหรืออบรมให้แก่ผู้ต้องขังทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในทางปฏิบัติทางเรือนจำกลางสงขลา มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นไม่รู้หนังสือ และการศึกษาระดับชั้นประถม จนถึงปริญญา มีการจัดอบรมต่าง ๆ ในด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจให้กับผู้ต้องขังที่ต้องการ

4) ด้านอนามัยของผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลาควรจัดสถานที่ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ ที่พัก มีความสะอาดและเพียงพอ การจัดการด้านน้ำดื่ม การอุปโภค บริโภคก็ต้องสะอาด และมีการ

จัดเจ้าหน้าที่สถานพยาบาลร่วมกับ อส.รจ. เข้ามาตรวจสุขภาพและให้ความรู้ด้านอนามัยในการดูแลตนเองอย่างสม่ำเสมอ

5) ด้านกีฬาและนันทนาการเรือนจำกลางสงขลาควรมีการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังออกกำลังกาย โดยจัดให้มีสนามกีฬา เครื่องออกกำลังกาย อย่างเพียงพอและเหมาะสมตามช่วงอายุของผู้ต้องขัง และมีการแข่งขันกีฬาเป็นประจำ จัดโครงการสร้างความสัมพันธ์ด้านกีฬา หรือกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ต้องขังมีพละนาามัยสมบูรณ์และสุขภาพจิตที่ดี

6) ด้านการเยี่ยมญาติเรือนจำกลางสงขลาควรจัดให้มีการเยี่ยมญาติที่หลากหลาย อาทิ เยี่ยมแบบปกติคือญาติมาเยี่ยมที่เรือนจำ เยี่ยมผ่าน Line และเยี่ยมผ่านระบบ Conference โดยเรือนจำ เป็นผู้ประสานติดต่อให้ ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ต้องขังว่าหากมีญาติมาเยี่ยม และอยู่ภายใต้กฎของเรือนจำจะสามารถได้เยี่ยมอย่างแน่นอน มีการจัดการเวลา และระบบการเยี่ยมมีความเพียงพอ และเหมาะสมกับการเข้ารับการเยี่ยมของญาติ

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลาในภาพรวมโดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยโดยด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอนามัยของผู้ต้องขัง ด้านการเยี่ยมญาติ ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ด้านกีฬาและนันทนาการ ด้านการรักษาพยาบาล และ ด้านสวัสดิการขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2559 เรื่อง มาตรการบูรณาการการแก้ไขฟื้นฟู ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้กระทำผิดในชุมชน ซึ่งมีหลายหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดในการคืนคนดีสู่สังคม และให้เกิดการยอมรับกลุ่มผู้พ้นโทษกลับเข้าสู่ชุมชนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคมโดยมีการกำหนดแนวปฏิบัติต่อผู้ต้องขังไว้อย่างชัดเจน (กรมราชทัณฑ์, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิศา ศิลารัตน์ (2556) ที่กล่าวว่า การที่ผู้กระทำผิดต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำนาน ๆ ทำให้ต้องประสบปัญหาในการปรับสภาพชีวิตเพื่อกลับสู่ชีวิตปกติในสังคม ดังนั้นเรือนจำและทัณฑสถานจึงต้องมีการเตรียมการปลดปล่อย เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความพร้อมที่จะออกไปดำเนินชีวิตในสังคมภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับทางด้านสวัสดิการพื้นฐานที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางนั้นอาจเนื่องมาจากในปัจจุบันเรือนจำกลางสงขลาผู้ต้องขังอยู่ในความควบคุมดูแลไม่น้อยกว่า 1,200 คน (สำราญ ยี่ซ่าย และคณะ, 2561) และได้จัดให้มีการให้สวัสดิการให้กับผู้ต้องขัง ดังนี้ 1) การประกอบอาหารและจัดเลี้ยงผู้ต้องขัง 2) การจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมเยียนจากครอบครัวและญาติมิตร 3) การจัดทำบัญชี รับ-จ่าย เงินสด ธนาณัติ ตั๋วเงิน หรือเอกสารอื่นอันเป็นตัวแทนเงินที่บุคคลภายนอกหรือญาติผู้ต้องขังฝากไว้ให้ผู้ต้องขัง 4) ร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขังเพื่อจัดซื้อ

เครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพได้โดยสะดวกในราคาที่ไม่แพงกว่าท้องตลาด 5) การดำเนินการเกี่ยวกับเด็กติดผู้ต้องขัง การให้คำปรึกษาแนะนำความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังที่มีปัญหา การประสานงานขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ การประสานงานขอรับทุนการศึกษาแก่บุตรผู้ต้องขัง ตลอดจนการสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังการปล่อย เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้โดยสุจริต 6) จัดสันตนาการต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขังเพื่อสุขภาพอนามัย และการพักผ่อนหย่อนใจ อาทิ การฝึกและจัดแข่งขันกีฬากลางแจ้ง และในร่มประเภทต่าง ๆ การจัดให้มีการแสดงดนตรี การละเล่นเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด และ 7) รักษาอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของผู้ต้องขังให้ถูกสุขลักษณะ การกำจัดขยะมูลฝอย ยุ้ง แผลงวัน รวมถึงตลอดถึงการประสานกับแพทย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการตรวจสุขภาพของเรือนจำอีกด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลย์ จันทรมณี, ภูเบศ พวงแก้ว และปกรณ์กิตติ ม่วงประสิทธิ์ (2563) พบว่า ภาพรวมผู้ต้องขังมีทัศนคติต่อโครงการฝึกอบรมวิชาชีพการปูกระเบื้องพื้นอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริเพ็ญ จันทรมณี (2562) พบว่า ความพึงพอใจของผู้ต้องขังชายที่มีต่อการจัดสวัสดิการด้านการพัฒนาจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชญาณ์ นักพ่อน (2562) พบว่า การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของไทยในปัจจุบันยังคงมุ่งเน้นการควบคุมเป็นภารกิจหลัก และยึดหลัก ‘อำนาจนิยม’ เป็นหลักการพื้นฐานในการทำงาน โดยผู้ต้องขังเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคมในระบบบริการของรัฐ เนื่องจากกระทำผิดต่อสังคม โดยเรือนจำคือพื้นที่สำหรับการลงโทษ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังของไทยโดยรวมในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง อย่างไรก็ตามก็พบว่ามีข้อจำกัดในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล ทั้งในเรื่องปัญหาในเรื่องจำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนมาก การจัดสรรทรัพยากรการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงในเรือนจำและทัณฑสถาน

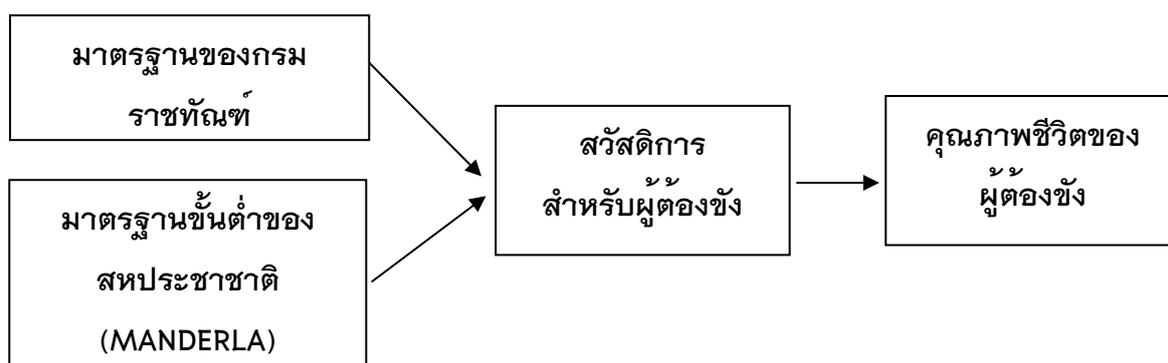
2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา ประกอบด้วย (1) ควรมีการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดและให้บริการผู้ต้องขังอย่างเท่าเทียม ยุติธรรมและเพียงพอ (2) ควรมีการจัดการรักษาพยาบาลที่ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็วโดยกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน (3) ควรกำหนดนโยบายทางด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาจิตใจของผู้ต้องขัง (4) ควรจัดให้มีสถานที่ที่ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความเป็นอยู่ที่ดีที่สุด (5) ควรจัดให้มีสถานที่สำหรับเล่นกีฬาและออกกำลังกายเพียงพอและเหมาะสม และ (6) ควรจัดให้มีการเยี่ยมญาติที่หลากหลายเพื่อให้ญาติสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม สอดคล้องงานวิจัยของภูษิต ปะอินทร์ (2563) พบว่าข้อเสนอแนะการจัดสวัสดิการด้านอาหารตามวิถีพุทธแก่ผู้ต้องขังเรือนจำกลางลำปาง 1) ด้านคุณค่าโภชนาการ: อาหารดีควรมีความสดและใหม่ ไม่เน่าเสีย เครื่องปรุงอาหารต้องถูกสุขอนามัย ได้มาตรฐาน 2) ด้านปริมาณอาหาร: อาหารที่จัดเลี้ยงต้องเพียงพอต่อการรับประทาน 3) ด้านการจัดเมนูอาหาร: ควรมีการจัดเมนูอาหารหมุนเวียนไป ไม่ซ้ำกันในรอบสัปดาห์ 4) ด้านสุขอนามัย: ควรมีการล้างภาชนะใส่อาหารให้สะอาด 5) ด้านสถานที่จัดเลี้ยง: ควรดูแลไม่ให้มีสัตว์ที่เป็นพาหะของโรค

3. แนวทาง การจัดสวัสดิการด้านอาหาร ด้านคุณค่าโภชนาการควรพิจารณาอาหารดีสำหรับปรุงอาหาร โดยเน้นความสดและใหม่และให้คุณค่าโภชนาการครบ 5 หมู่ ด้านปริมาณอาหาร ควรจัดเลี้ยงอาหารและ

น้ำดื่มที่สะอาดให้เพียงพอต่อร่างกายและการบำบัดความหิวด้วยการจัดเมนูอาหารควรพิจารณาการจัดเมนูอาหารหมุนเวียนไปไม่ซ้ำกันในรอบสัปดาห์ และพิจารณาอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวสลัดกับอาหารหลัก บ้างด้านสุขอนามัยควรคำนึงถึงความสะอาดของภาชนะใส่อาหารและอาหารดิบ และคัดเลือกผู้ปรุงและจัดเลี้ยงอาหารที่ไม่มีโรคประจำตัวด้านสถานที่จัดเลี้ยง ควรพิจารณาจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยกำกับการจัดเลี้ยงอาหารเป็นประจำโดยเน้นความสะอาดและเพียงพอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย ทองคำ (2563, หน้า 47-62) พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง ได้แก่ (1) คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ควรมีการปรับปรุงในเรื่องของอาหารที่จัดให้แก่ผู้ต้องขัง (2) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ควรจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดแก่ผู้ต้องขัง (3) คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอกสนใจต่อผู้ต้องขัง ขอให้ปฏิบัติตามองค์การสหประชาชาติ และ (4) คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมควรขยายพื้นที่เพื่อลดความแออัดและเพิ่มสถานที่ที่จำเป็นสำหรับผู้ต้องขัง

องค์ความรู้ใหม่ และการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษา “ทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการในเรือนจำกลางสงขลา” พบว่า การจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในเรือนจำเป็นไปหลักมาตามมาตรฐานของกรมราชทัณฑ์ และมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ (MANDERLA) ซึ่งในสภาพจริงอาจจะดำเนินการตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ไม่ได้ทั้งหมด เนื่องจากมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องของจำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนผู้ต้องขังมากขึ้นทุกวัน แต่ในขณะที่สถานที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นเรือนจำภายใต้กรมราชทัณฑ์ อาจจะต้องจัดลำดับการจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังตามลำดับความสำคัญที่สอดคล้องกับสภาพจริงของแต่ละเรือนจำ เพราะแต่ละเรือนจำต่างก็มีบริบทที่แตกต่างกันแต่อยู่ภายใต้กฎระเบียบเดียวกัน ดังนั้นการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังควรปฏิบัติตามมาตรฐานของกรมราชทัณฑ์และองค์การสหประชาชาติ เพื่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา มีความคิดเห็นต่อสวัสดิการขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด ดังนั้น เรือนจำกลางสงขลาควรจัดกิจกรรมเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดการเสื้อผ้าให้ผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า เรือนจำกลางสงขลา ได้จัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังแล้ว แต่ยังไม่ครอบคลุมตามมาตรฐานของกรมราชทัณฑ์ และมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้น กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ควรตรวจสอบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังเพื่อจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายของกระทรวงเพื่อสู่การปฏิบัติต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบที่สำคัญคือ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นสวัสดิการที่สำคัญต่อการดำรงชีพของผู้ต้องขัง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ 1) การพัฒนาความร่วมมือของภาคีเครือข่ายต่อการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานให้กับผู้ต้องขัง 2) การพัฒนารูปแบบการเยี่ยมญาติที่มีประสิทธิภาพของกรมราชทัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2546). *คู่มือการจัดสวัสดิการผู้ต้องขัง*. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2559). *คู่มือมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักทัณฑ์วิทยา.
- ธงชัย ทองคำ. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นรรักษ์ ผันเชียร. (2562). *วิธีรับมือกับนักเรียนที่มีทัศนคติเชิงลบ*. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์ม และไซแท็กซ์.
- นิตา ศิลรัตน์. (2556). การดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังของคดียาเสพติด. *วารสารการเงินการลงทุน การตลาด และบริหารธุรกิจ*, 3(4), 309–328.
- ปรีชญาณ์ นักร้อน. (2562). การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง. *วารสารวิทยาลัยวรวงษ์นครลำปาง*, 8(1), 136–145.
- ภูษิต ปะอินทร์. (2563). แนวทางการจัดสวัสดิการด้านอาหารตามวิถีพุทธแก่ผู้ต้องขังเรือนจำกลางลำปาง. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา*, 10(2), 86–96.
- วรพล พิณิจ. (2563). การศึกษาการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ ภายในเรือนจำกลางนครปฐม. *วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 10(2), 79–101.

- วิบูลย์ จันทรมณี, ภูเบศ พวงแก้ว และปกรณกิตติ ม่วงประสิทธิ์. (2563). ทศนคติของผู้ต้องขังต่อโครงการฝึกอบรมวิชาชีพการปลูกกระเบื้องพื้น: กรณีศึกษาเรือนจำกลางจังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร CONNEXION Journal of Humanities and Social Sciences*, 9(2), 24–37.
- ศิริเพ็ญ จันทร์นิยม. (2562). ความพึงพอใจของผู้ต้องขังชายที่มีต่อการจัดสวัสดิการด้านการพัฒนาจิตใจของกรมราชทัณฑ์ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี. *วารสารการวิจัย กาสะลองคำ*, 10(1), 69–76.
- สำราญ ยี่ซ่าย และคณะ. (2561). ความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีโครงการ กินอิม – นอนอุ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำจังหวัดสงขลา. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 3(2), 1–18.
- Conbach, L. Joseph. (1984). *Essential of Psychology and Education*. New York: Mc-Graw Hill.
- Erving Goffman. (1961). *ASYLUMS: Essays on the social situation of mental patients and other inmates*. New York: Dell.
- Likert, R.A. (1932, May). Technique for the Measurement of Attitudes. *Arch Psychological*, 25(140), 1–55.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York: Harper and Row Publications.